

І.П.ГАЙСЕНАК

ПРАФЕСІЙНА-ПЕДАГАГІЧНАЯ ДЗЕЙНАСЦЬ ВЫКЛАДЧЫКАЎ ВЫШЭЙШЫХ НАВУЧАЛЬНЫХ УСТАНОЎ У СУЧАСНЫХ УМОВАХ

Агульнапрызнана роля вышэйшай адукацыі і навуковых даследаванняў у працэсе правядзення карэнных рэформ, якія накіраваны на вырашэнне найбольш важных эканамічных задач дзяржаў, што ідуць па шляху сацыяльна-эканамічных пераўтварэнняў. У сучасны перыяд усебаковай рэструктурызацыі грамадскага жыцця, які суправаджаецца крызісам эканамічнага развіцця, грамадства ўжо не разглядае сферу вышэйшай адукацыі толькі як адлюстраванне тых змен, якія адбываюцца ў грамадска-эканамічным развіцці. Усё больш відавочнай становіцца актыўная роля і ўздзеянне вышэйшай адукацыі і навуковых даследаванняў на ўсебаковае рэфармаванне грамадства ў цэлым.

У той жа час не зніжаецца і адказнасць дзяржавы за забеспячэнне развіцця і перадачу ведаў, культуры і гуманістычных каштоўнасцей у рамках вышэйшых навучальных устаноў. Даўшы ВНУ акадэмічныя свабоды і надзяліўшы іх аўтаноміяй, грамадства чакае ад выкладчыкаў і супрацоўнікаў вышэйшых навучальных устаноў забеспячэння сацыяльнага, культурнага і палітычнага развіцця грамадзян, гарантыі аб'ектыўнасці і дакладнасці ў навуковых даследаваннях, вызначэння агульных падыходаў і стандартаў развіцця грамадства.

Гэта патрабуе ад выкладчыкаў і ўсіх супрацоўнікаў вышэйшых навучальных устаноў забеспячэння працэса навучання студэнтаў з выкарыстаннем найнавейшых педагагічных тэхналогій, уключаючы інфармацыйныя. Выкарыстанне апошніх у сучасных умовах з'яўляецца прыметай прафесіяналізму выкладчыка ВНУ. Сам жа ўзровень прафесіяналізму педагога вышэйшай навучальнай установы залежыць ад ступені яго прафесіяналізацыі.

Прафесіяналізацыя педагога ВНУ можа трактавацца як сацыялізацыя ў прафесію. Класічнае азначэнне сацыялізацыі, па Мэртану, – гэта працэс, з дапамогай якога людзі выбарачна набываюць каштоўнасці, адносіны, інтарэсы, навыкі і веды (культуру), што існуюць у сацыяльных групах, да якіх яны належаць, альбо імкнуцца належыць. Што датычыцца прафесіяналізацыі педагогаў, то гэта спецыяльныя веды, якімі яны валодаюць, – веды аб працэсе выкладання ўвогуле і веданне асобных дысцыплін, у якіх яны спецыялізуюцца. Гэта таксама ўдзел у працэсе фарміравання асобы студэнтаў, устанавлення з імі дзелавых і сяброўскіх адносін. Прафесійны выкладчык – гэта кампетэнтны, таварыскі і клапатлівы педагог.

Прызнаўшы за адукацыяй ключавыя пазіцыі для будучага развіцця і працвітання грамадства адчувае неабходнасць у падрыхтоўцы менавіта высокакваліфікаваных педагогаў, прафесіяналаў сваёй справы. Праграмы ж падрыхтоўкі сучаснага педагога павінны быць заснаваны не толькі на сучасным узроўні ведаў, але і спрыяць фарміраванню ў будучых педагогаў навыкаў правядзення навуковых даследаванняў, для таго каб у сваёй будучай дзейнасці яны маглі прывесці гэтыя праграмы да сучаснага ўзроўню ведаў, удасканалваць іх і ўносіць адпаведныя змены.

Ва ўмовах павышэння адказнасці і патрабаванняў, якія прад'яўляюцца грамадствам да выкладчыкаў вышэйшых навучальных устаноў, істотна змяняецца статус і кола абавязкаў сучаснага прафесійнага педагога (Draft Recommendation concerning the Status of Higher Education Teaching Personnel // UNESCO Headquarters. Paris, 1996). Выкладчыкі ВНУ павінны дакладна асэнсоўваць неабходнасць павагі акадэмічных свабод усіх членаў педагогічнага супольніцтва і быць гатовымі да абмеркавання супрацьлеглых поглядаў і думак. Акадэмічная свабода суправаджаецца патрабаваннямі карыстацца ёю ў адпаведнасці з акадэмічнымі абавязкамі і грунтаваць свае даследаванні на сумленным пошуку ісціны. Навучанне, навуковае даследаванне і выхаванне павінны ажыццяўляцца ў поўнай адпаведнасці з этычнымі і прафесійнымі стандартамі і, па меры магчымасці, адпавядаць тым праблемам, з якімі сутыкаецца сучаснае грамадства. Пры гэтым найбольш важна захаванне назапашанай чалавецтвам гістарычнай і культурнай спадчыны.

У прыватнасці, выкананне прафесійных абавязкаў выкладчыкамі вышэйшых навучальных устаноў ва ўмовах акадэмічнай свабоды прадугледжвае:

1. Забеспячэнне эфектыўнасці навучання студэнтаў з дапамогай сродкаў, якія прадастаўляюцца дадзенай вышэйшай навучальнай установай; падтрымку і развіццё ведаў па дысцыплінах, што выкладаюцца з выкарыстаннем метадык, якія спрыяюць развіццю педагогічных навыкаў.

2. Правядзенне навуковых даследаванняў у адпаведнасці з існуючым у краіне заканадаўствам і міжнароднымі дамоўленасцямі, у поўнай адпаведнасці з патрабаваннямі дадзенай вышэйшай навучальнай установы, пры поўным адабрэнні калег і перыядычнай справядзачы (у тым ліку грамадскай) за расходванне сродкаў, якія вылучаюцца на дадзенае даследаванне альбо на іншую прафесійную педагогічную дзейнасць.

3. Захаванне этычнага боку навуковых даследаванняў, з прыцягненнем ведаў аб чалавеку, жывёльным свеце, навакольным асяроддзі; даследаванні і выкладанне павінны грунтавацца на сумленным пошуку ведаў з улікам пераканаўчых фактаў, меркаванняў і дакладнага іх апісання.

4. Павагу і прызнанне вучэбнай дзейнасці калег і студэнтаў, аўтарства работ, што друкуюцца: справядлівую ацэнку, рэальную дапамогу і раздзяленне адказнасці за змест публікацый.

5. Справядлівыя адносіны да студэнтаў абодвух палоў, усіх рас і рэлігій, што павінна спрыяць абмену думкамі паміж выкладчыкамі і студэнтамі ў працэсе навучання.

Выкладчыкі вышэйшых навучальных устаноў абавязаны падтрымліваць як мага больш высокія стандарты сваёй прафесійнай дзейнасці, таму што іх статус істотна залежыць ад іх саміх і якасці іх дасягненняў.

Л.В.ХВЯДЧЭНЯ

УДАСКАНАЛЬВАННЕ АРГАНІЗАЦЫІ І ПЛАНІРАВАННЯ ВУЧЭБНАГА ПРАЦЭСУ ПА ЗАМЕЖНЫХ МОВАХ У СІСТЭМЕ УНІВЕРСІТЭЦКАЙ АДУКАЦЫІ

З часу фарміравання Рэспублікі Беларусь як суверэннай незалежнай дзяржавы, адкрытага грамадства з развітымі міжнароднымі сувязямі, замежная мова набыла асаблівы статус. Яна стала рэальным сродкам міжнацыянальнай камунікацыі, дзейсным фактарам сацыяльна-эканамічнага, навукова-тэхнічнага, агульнакультурнага прагрэсу нашага грамадства. Мове стала надавацца вялікая ўвага на самым высокім узроўні, сведчаннем чаму з'яўляецца дзяржаўная праграма "Замежныя мовы", адобраная і рэкамендаваная да выканання першым з'ездам настаўнікаў РБ у 1997 г.

Белдзяржуніверсітэт як вядучая ВНУ Рэспублікі Беларусь бярэ на сябе сваю долю адказнасці за выкананне гэтай праграмы. Мы бачым нашу задачу ў распрацоўцы сваёй універсітэцкай праграмы моўнай падрыхтоўкі, якая ахоплівае як студэнці, так і прафесарска-выкладчыцкі састаў і накіравана на максімальнае забеспячэнне веданнем мовы ўсіх, хто адчувае ў гэтым патрэбу.